

Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arengulepe

Kinnitatud Kesk-Eesti arenguleppe nõukogus 17. veebruaril 2025

Sisukord

Sisukord	2
I Üldosa	3
II Arenguleppe kavatsused regiooni pikaajalise arengu tagamiseks	4
III Tegevussuunad ja ülesanded	4
Tegevussuund 1. Piirkondlike keskuste elujõulisus	4
Tegevussuund 2. Ettevõtluseks vajalik taristu	5
Tegevussuund 3. Ettevõtlik haridusruum ja töajõud	6
Tegevussuund 4. Tööjõu liikuvus	7
Tegevussuund 5. Kaasaegne elamufond	8
Tegevussuund 6. Regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime	9
Tegevussuund 7. Kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine	9
Tegevussuund 8. Kestlik ettevõtlus	10
IV Rakendamine ja seire	11
V Allkirjad	12
Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arenguleppe seletuskiri	1
I Eesmärgid	2
II Protsess ja kaasamine	2
III Tegevussuunad ja ülesanded	3
IV Seire	4
Lisa 1. Ülevaade arenguleppes kokku lepitud tegevustest	7
Lisa 2. Arenguleppe nõukogu koosseis	10

I Üldosa

- 1.1. Käesolev Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arengulepe (edaspidi Arengulepe) põhineb vabatahtlikul koostööl, mille aluseks on lepingu osaliste ühine kokkulepe ja visioon Kesk-Eesti regiooni arengust viisil, mis aitab kaasa keskvalitsuse ja piirkonna maakondade, kohalike omavalitsuste ja teiste Arenguleppe osapoolte ühiste eesmärkide saavutamisele. Leppele allakirjutanud deklareerivad oma ühist huvi tegutseda pikaajalises vaates püsivalt ja eesmärgistatult iseseisvalt enda ülesannete raames ning eelarvete piires kõigi arenguleppes kirja pandud eesmärkide või tegevuspunktide saavutamiseks.
- 1.2. Kõik Arenguleppele allakirjutanud on nõus, et kokkulepitud eesmärkide või ülesannete mittesaavutamine ei too osapooltele individuaalselt ega arenguleppe osapooltele tervikuna kaasa vastutust, kohustusi ega muid õiguslikke tagajärgi. Allakirjutanud austavad teiste allakirjutanud osapoolte õigusaktides sätestatud otsuste autonoomiat, võimude lahusust ja õigusaktides sätestatud pädevuse piire.
- 1.3. Arenguleppes ette nähtud tegevussuundade ellu viimiseks koostatakse iga-aastaselt tegevuskava, millesse valitakse konkreetsed tegevused, mida osapooled on valmis tegema ning mille jaoks on olemas vajalik rahastus või mille elluviimiseks kavandatakse taotlelda toetust.
- 1.4. Arenguleppe koostamise alus on Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023–2027¹.
- 1.5. Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arengulepe (edaspidi Arengulepe) hõlmab leppe osapoolteks kutsutud maakondade (Järvamaa, Lääne-Virumaa, Raplamaa ja Viljandimaa), mille esindajad on arenguleppe allkirjastanud, ja leppe osapoolteks olevate asutuste koostöös Kesk-Eesti regiooni kui koostööpiirkonna moodustamist, et aidata kaasa regiooni tasakaalustatud arengule.
- 1.6. Arenguleppe osapooled arvestavad poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel Kesk-Eesti regiooni eripäradega.
- 1.7. Arenguleppe siht on Kesk-Eesti regiooni ettevõtete konkurentsivõime kasv ja sotsiaalmajandusliku olukorra paranemine regiooni sees ja mahajäämuse vähendamine võrdluses teiste regioonidega.
- 1.8. Arenguleppe tegevused panustavad regiooni ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime arendamisse, mis aitab kaasa toodete ja teenuste lisandväärtuse suurenemisele ja konkurentsivõime kasvule ning loob eeldused regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks.
- 1.9. Arenguleppes on kokku lepitud ühised või osapoolte poolt koordineeritud ja eesmärgistatud tegevused nelja-aastaseks perioodiks 2025-2028.
- 1.10. Arenguleppe eesmärkide saavutamiseks on vajalik suunata:
 - 1.10.1. riigieelarve vahendeid piirkondade majanduse konkurentsivõime arengu edendamiseks, seejuures arvestada valdkondlike arengukavade ja programmide juures senisest enam piirkondlikku mõõdet;

¹¹ Punkt 7.1.6, alategevus 3 „Regionaalsete eripärade arvestamisele suunatud Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti regionaalsete nõukogude ja regionaalsete arengulepete katseprojekti elluviimine.“

1.10.2. Euroopa Liidu struktuurifondide käesoleva perioodi (2021–2027) piirkondade ettevõtluse konkurentsivõime toetamise meetmeid ja investeeringuid osas, mida ministriumid oma valdkondades saavad mõjutada;

1.10.3. järgmise Euroopa Liidu rahastusperioodi (2028+) prioriteetide ja meetmete kujundamist, mis puudutavad regionaalse ettevõtluse konkurentsivõime arendamist;

1.10.4. kohalike omavalitsuste rahastatavaid laiema maakondliku või regionaalse mõjuga koostöised tegevusi ettevõtluskeskkonna arendamiseks;

1.10.5. teiste arenguleppe partnerite tegevusi regiooni ettevõtluskeskkonna arendamiseks.

II Arenguleppe kavatsused regiooni pikaajalise arengu tagamiseks

Regiooni pikaajalise arengu ja leppe eesmärkide saavutamiseks tuleb keskvalitsusel koordineerida tegevusi ja suunata ressursse, arvestades regiooni sisendeid. Regioonile tuleb anda vastutus otsustada vahendite kasutamise üle arengu suunamisel. Selle saavutamiseks peetakse vajalikuks järgmist:

2.1. Teha Vabariigi Valitsusele ettepanek luua Kesk-Eesti programm, millega kaasfinantseeritakse Arenguleppes kokku lepitud regionaalse ettevõtluskeskkonna arengu kitsaskohtade lahendamist. Selleks taotletakse 5 miljonit eurot aastas, millele kohalikud omavalitsused või piirkonnas tegutsevad ettevõtted lisavad 1,5 miljonit eurot. Vahendite kasutamise programmi juht on Kesk-Eesti arenguleppe nõukogu (edaspidi arenguleppe nõukogu), kes lähtub tegevuste kavandamisel Arenguleppes kokku lepitud.

2.2. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil koostöös Riigikantselei, Rahandusministeeriumi ja arenguleppe nõukoguga töötada välja lahendus, kuidas riigi strateegilise planeerimise süsteemis võetakse arvesse Arenguleppes kavandatud prioriteete ja tegevusi.

2.3. Teha Vabariigi Valitsusele ettepanek konsulteerida arenguleppe nõukoguga Arenguleppega kokkupuutuvate poliitikaotsuste üle.

2.4. Teha ministeeriumitele ettepanek võtta oma tegevuste kavandamisel ja Euroopa Komisjoniga läbirääkimistel Euroopa Liidu finantsperioodi 2028+ planeerimisel arvesse Arenguleppes kavandatud eesmärgid ja tegevusi ning koostada vastavad plaanid partnerluses arenguleppe nõukoguga. Arenguleppe nõukogu esindaja(d) kaasatakse vastava seirekomitee koosseisu.

2.5. Teha ettepanek, et riigiasutuste regionaalses tegevuses arvestatakse Kesk-Eesti regiooni kui regionaalpoliitika subjektiga.

III Tegevussuunad ja ülesanded

Arenguleppe eesmärgi saavutamiseks lepivad allakirjutanud kokku ühiselt tegutseda kaheksa tegevussuuna arendamisel: piirkondlike keskuste elujõulisus; ettevõtluseks vajalik taristu; ettevõtlik haridusruum ja tööjõud; tööjõu liikuvus; kaasaegne elamufond; regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime; kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine; kestlik ettevõtlus.

Tegevussuund 1. Piirkondlike keskuste elujõulisus

Arenguleppe osapoolteks olevad maakonnad ei moodusta ajaloolist regiooni ja sellel puudub regionaalne keskus. Samas on maakondadel soov suurendada omavahelist koostööd ja toimida koostööregioonina, et

leevendada regiooni arengu praegusi kitsaskohti (sh regionaalpoliitika subjekti staatusest kõrvalejäämine). Regioonis tegutsevate ettevõtete jaoks on oluline peamiste avalike teenuste kättesaadavus, sh maakonnakeskustes ja teistes piirkondlikes keskustes.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Tagada riiklike avalike teenuste kohapealne kättesaadavus vähemalt senises ulatuses maakonnakeskustes ja teistes regioonile olulistes keskustes

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Keskvalitsuse asutused ei sulge piirkondlike esindusi ega füüsilise teenuse osutamise punkte ilma maakondlike arendusorganisatsioonide kaasamata. Vajadusel tuleb selliseid muudatusi põhjendada ja nendes kokku leppida regionaalse arenguleppe nõukoguga.
- Arenguleppe nõukogu eestvedamisel viiakse läbi analüüs, millised riigi ja kohalike omavalitsuste avalikud teenused peavad olema füüsiliselt kättesaadavad ja millistes piirkondlikes keskustes lisaks maakonnakeskustele, et tagada hea ettevõtluskeskkond.

2. Tagada ettevõtluse ja avalike teenuste arenguks vajalik maa

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Maakondlikud arendusorganisatsioonid selgitavad välja ettevõtluse ja/või avalike teenuste arendamiseks vajalikud kinnistud, mis kuuluvad riigile.
- Riigi maa kasutamise poliitika eest vastutav ministeerium analüüsib nende kinnistute vajadust riiklike ülesannete täitmiseks ja esitab vastava analüüsi regionaalse arenguleppe nõukogule ja maakondlikele arendusorganisatsioonidele.
- Kui puuduvad kaalukad riikliku vajaduse argumendid, eraldab keskvalitsus soodustingimustel ettevõtluseks või avalike teenuste arendamiseks vajaliku maa kohalikele omavalitsustele või nende koostööasutustele. Eraldamise eeldus on kas a) ettevõtluse arendamiseks selge äriplaani olemasolu või b) see, et piirkonnale oluliste avalike teenuste arendamine on kajastatud asjakohastes arengudokumentides.

Tegevussuund 2. Ettevõtluseks vajalik taristu

Ettevõtluse toimimiseks on hädavajalik taristu olemasolu. Kohalikud omavalitsused teevad kõik võimaliku, et menetleda ettevõtete arendamiseks vajalikud planeeringud ja load võimalikult kiiresti. Samuti tuleb leida püsivad lahendused, et kogukondadel oleks suurem valmisolek aktsepteerida ettevõtluse arendamist oma kogukonnas.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Arendada energitaristu võimsust ja ettevõtluse toimimiseks vajalikke taristuühendusi

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kohalikud omavalitsused kaardistavad nende haldusterritooriumil asuvad eelistatud tööstusalad, kus on energiaühenduste arendamise vajadus. Kaardistust tutvustatakse arenguleppe nõukogus, mille järel see esitatakse Kliimaministeeriumile. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kliimaministeeriumi ja regiooni kohalikud omavalitsused teevad omavahel koostööd, et leida võimalused finantseerida programmi töönimelise „Ettevõtte stardipakett 1000 ampri“, millega tagataks ettevõttele tasuta või soodsatel tingimustel kuni 1000 ampri võimusega elektriühendus eeldusel, et

üks töökoht võrdub 100 ampriga. Need tegevused viiakse ellu koostöös Leppe seitsmenda tegevussuunaga.

- Kohalikud omavalitsused tagavad kogu oma territooriumil ettevõtluseks vajaliku teede avaliku kasutamise määranu eeldusel, et konkreetse teega on seotud vähemalt 5 töökohta. Ühe aasta jooksul tehakse kaardistus ja kahe aasta jooksul tagatakse avaliku kasutuse määranu. Servituudi- või (sund)võõrandamistasu katmiseks ning ettevõtluse arendamiseks vajalike teede ehitamiseks või rekonstrueerimiseks luuakse toetusmeede, kus omaosaluse katab, kas omavalitsus või huvitatud ettevõtte või jagatakse omaosalus vastavalt kokkuleppele omavalitsuse ja ettevõtte vahel.
- Regiooni omavalitsused, ettevõtjad ja Kliimaministerium teevad omavahel koostööd, et leida võimalused vee- ja kanalisatsioonisüsteemide investeringute finantseerimise süsteemi loomiseks, et aidata kaasa regiooni ettevõtetel olemasoleva vee- ja kanalisatsioonisüsteemidega liitumisele või nende puudumisel vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rajamisele.

2. Tagada ettevõtete loomiseks ja laiendamiseks planeeringute kehtestamise kiire tempo ja luua mehhanismid, mis maandavad kogukondade vastuseisu ettevõtlusele

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Ettevõtte selge äriplaani ja investeerimise ajakava olemasolul annavad kohalikud omavalitsused ja riik endast parima, et kehtestada mõistliku aja jooksul vajalik planeering ja väljastada vajalikud load.
- Kohalikel omavalitustel koostöös regiooni ettevõtete esindajatega tuleb töötada välja kogukondadele ettevõtluse laiendamiseks seotud negatiivseid mõjusid kompenseeriva kohaliku kasu mehhanism. Selleks oleks vaja viia läbi asjakohane „YIMBY²“ ehk kogukondliku kokkuleppe arendusprojekt, mis arvestaks kohaliku omavalitsuse üldplaneeringut. Samuti on vajalik töötada välja vastav meetmete pakett kohaliku kasu mehhanismi ja kogukondliku kokkuleppe rakendamiseks.

Tegevussuund 3. Ettevõtlik haridusruum ja töäjõud

Pikemas vaates on ettevõtluse arenemiseks ja kvalifitseeritud töäjõu kaasamiseks vaja seada siht noorte ettevõtlikkuse võimendamisele ja noortes ettevõtliku meelelaadi kujundamisele. Töäjõupuuduse leevendamiseks on vaja tegeleda süsteemselt regiooni töäjõuvajaduse pikaajalise tagamisega ja välistöäjõu kaasamisega.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Toetada noorte ettevõtlikkust ning siduda haridus rohkem kohaliku ettevõtlusprofiiliga

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kohalikel omavalitsustel tuleb koostöös kohalike ettevõtjatega valida välja (ettevõtlus)valdkonnad, mis lõimida haridusvaldkonnaga ning soodustada õpilasfirmade loomist.
- Kohalikel omavalitsustel koostöös Töötukassa ja kutseõppeasutustega tuleb tagada põhikooli kolmandas astmes karjääriteenuseid (karjääriõpe, -info ja -nõustamine) mahuga vähemalt 35 tundi aastas.
- Regionaal- ja Põllumajandusministerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ning Haridus- ja Teadusministerium koostöös püüavad leida võimaluse finantseerida Kesk-Eesti ettevõtliku kooli

² Yes-in-my-backyard

programmi. Maakondlikel arendusorganisatsioonidel tuleb tagada piirkondliku eestvedaja olemasolu ja programmi koordineerimine.

2. Siduda regiooni kutseõppeasutused senisest enam regionaalsete ettevõtetega

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kutseõppeasutustel, Haridus- ja Teadusministeeriumil ja ettevõtjatel tuleb tagada, et regiooni ettevõtjad moodustavad vähemalt ühe neljandiku regioonis asuvate kutseõppeasutuste nõunike kogu koosseisust.
- Ettevõtjad koostöös kutseõppeasutustega kahekordistavad töökohapõhise õppe kohti.
- Kutseõppeasutustel ja Haridus- ja Teadusministeeriumil tuleb koostöös arenguleppe nõukoguga valida välja regioonis paiknevate kutseõppeasutuste spetsialiseerumise valdkonnad.

3. Tagada pikaajaliselt töäjõud regionaalse ettevõtluse toimimiseks

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- SA Kutsekoda viib läbi Kesk-Eesti regiooni töäjõu oskuste uuringu (OSKA) ning koostab töäjõu vajaduse analüüsi ja prognoosi. Haridus- ja Teadusministeerium, kutseõppeasutused, Töötukassa ja teised töäjõu ja tööturu arendamisega tegelevad osapooled arvestavad OSKA prognoosiga töäjõupuuduse leevendamise tegevuste elluviimisel.
- Riigi välistöäjõu kaasamise poliitikas arvestatakse kolmandatest riikidest pärit töäjõu kaasamisel lisaks valdkondlikele eripäradele Kesk-Eesti regiooni ja seal tegutsevate ettevõtete vajadusi.
- Asjakohastel ministeeriumitel koostöös kohalike omavalitsuste ja Integratsiooni Sihtasutuse kui kompetentsikeskusega tuleb töötada välja ja viia ellu Kesk-Eesti uutele elanikele „avatud regiooni programm“, mis sisaldaks terviklikult keeleõpet, sotsialiseerumist, haridust jt elanike integratsiooniks vajalikke tegevusi.

Tegevussuund 4. Töäjõu liikuvus

Heade transpordiühenduste arendamine aitab parandada juurdepääsu töökohtadele ja teenustele, mis omakorda soodustab majanduskasvu ja sotsiaalset heaolu. Keskkonناسäästliku transpordi arendamine on ülioluline, et vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja võidelda kliimamuutustega. See lähenemine toetab kestlikku arengut, võttes arvesse nii majanduslikke kui ka keskkonnaalaseid eesmäärke.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Kujundada ümber regioonisene avalik liinivõrk

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Regionaal- ja Põllumajandusministeerium koostöös ühistranspordikeskuste, kohalike omavalitsuste ja teiste osapooltega koostab regiooni (maakondade kaupa) elanike ja külastajate liikumisvajaduste analüüsi arvestades piirkondlike keskuste tüüpe ning teenuste ja töökohtade asukohti.
- Liikuvusanalüüs võimaldab tuvastada praegused puudujäägid ühistranspordivõrgustikus ja kohandada liine nii, et need vastaksid paremini elanike tegelikele liikumisvajadustele. Selline strateegia aitab parandada ühistranspordi kasutatavust ja efektiivsust, vähendada sõltuvust isiklikust transpordist ja sellega kaasnevat keskkonnamoormust.

2. Töötada välja paindlikud lahendused töötajate transpordiks

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Regiooni ettevõtjad koostöös üleriigiliste ettevõtlusorganisatsioonidega analüüsivad ja teevad vajadusel ettepanekud õiguslikeks muudatusteks, mis aitavad vähendada töötajate transpordi maksustamist ja bürokraatiat samal ajal soodustades keskkonnasäästlike sõidukite kasutamist.
- Riigil tuleb töötada välja meetmed soodustamaks tööjõu liikuvust. Riikliku toetusprogrammi loomine tööjõu liikuvuse soodustamiseks aladel, kus avalik transport on piiratud või majanduslikult ebamõistlik, toetab töötajate juurdepääsu töökohtadele ja võib vähendada töötuse määra maapiirkondades.

3. Edendada säästvat liikuvust

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kohalikud omavalitsused analüüsivad liikuvuskeskuste vajadust ja võimalusi, mis aitavad integreerida erinevaid transpordivõimalusi. Liikuvuskeskusi võib maakonnas olla mitu.
- Riigil tuleb viia ellu liikuvuskeskuste toetusprogramm. Riiklik toetusprogramm liikuvuskeskustele aitab kaasa nende keskuste loomisele ja haldamisele, mis on oluline säästva ja integreeritud transpordisüsteemi arendamiseks.

Tegevussuund 5. Kaasaegne elamufond

Kvaliteetse elamufondi ja eluasemete puudust nimetavad ettevõtjad üheks regionaalse ettevõtluskeskkonna juurprobleemiks töötajate leidmisel. Elamufondi loomisel ja parendamisel avaldub Kesk-Eestis turutõrge, mistõttu on avaliku sektori tugi probleemi lahendamisel väga oluline.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Toetada üürielamute ehitamist, kus lisaks kohalikele omavalitsustele saab osaleda ka erasektor

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Kliimaministeeriumil tuleb vastavate meetmete olemasolul aidata kaasa vastava programmi väljatöötamisele ja finantseerimisele.
- Kohalikel omavalitsustel tuleb kaardistada perspektiivsed (sh arvestades töökohtade asukohti ja ühistranspordiühendusi) asukohad üürielamute ehitamiseks ja teha see info erasektorile kättesaadavaks. Võimalusel tuleb algatada asjakohased planeeringud ja kohalikel omavalitsustel tuleks panustada planeeringu koostamisse.

2. Parandada elukohtade kvaliteeti

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil tuleb suurendada Kesk-Eestis hajaasustuse programmi mahtu 25% (sh kasvab 25% kohalike omavalitsuste ja inimeste endi panus).
- Koos ettevõtlusalade planeerimise ja rajamisega tuleb kavandada keskkonnasäästliku lahendusega eramajade alade ehitamist (nn roheküla), mis võimaldaks piirkonnaga rohkem siduda ettevõtete töötajaid ja nende perekondi. Kohalikel omavalitsustel tuleb kaardistada sellised võimalikud eramajade piirkonnad, misjärel valitaks arenguleppe nõukogu koordineerimisel välja regiooni arenguks vajalik(ud) ala(d). Koostöös asjakohase ministeeriumiga tuleb töötada välja kohased kriteeriumid ja nõuded meetmetele vastava regionaalse toetusprogrammi loomiseks. Kohalikel omavalitsustel tuleb valmistada valitud alade jaoks ette või koostada vastavad planeeringud, asjakohase ministeeriumi

koordineerimisel tuleb valmistada ette eramajade ala rajamist toetav meede (erasektori osalemise võimalusega).

- Maaelu Edendamise Sihtasutusel tuleb jätkata eluaseme kaaslaenu ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusel (EIS) eluasemelaenu käenduse programmiga.
- Kliimaministerium koostöös maakondlike arendusorganisatsioonidega loob kontaktpunktid, mille ülesandeks on renoveerimisalase ja sellega seotud toetuste (nt korterelamute ja väikeelamute rekonstrueerimistoetus) info jagamine elanikele.

Tegevussuund 6. Regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime

Innovatsioon kitsalt on defineeritud kui teadus- ja arendustegevuse toel ja ettevõtete koostöös uudsete toodete, teenuste ja protsesside loomine. Väga palju innovatsiooni sünnib praktilise ettevõtluse käigus toodete arendamisel, protsesside disainimisel, väärtusahelate kujundamisel jne ning (ettevõtjate) kogemuste vahetamisel. Seega oluline on luua keskkond ja eeldused regionaalse innovatsiooni võimekuseks.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Arendada välja Kesk-Eesti teaduspark, mille osised on Kesk-Eesti regiooni innovatsiooni- ja inkubatsioonikeskused ning ettevõtjate ja kaugtöötajate töökeskused

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Arenguleppe nõukogu eestvedamisel viiakse ellu projekt "Kesk-Eesti hub'id", mille eesmärk on aidata käivitada regioonis ettevõtjate ja kaugtöötajate töökeskused ehk hub'ide võrgustik.
- Jätkatakse Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaatori tegevust ja selle arendamist ning laiendamist kogu regioonis.
- Käivitatakse Kesk-Eesti innovatsioonikeskus.
- Maakondlike arenduskeskuste eestvedamisel viiakse läbi Kesk-Eesti ettevõtete innovatsioonivõimekuse uuring.
- Eesmärgiks tuleks võtta arendada välja Kesk-Eesti teaduspark, mille asutajad oleksid kohalikud omavalitsused, ülikool(id) (Eesti Maaülikool) ning Regionaal- ja Põllumajandusministerium.

Tegevussuund 7. Kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine

Vajalik on luua süsteemne teadmine potentsiaalsetest investeerimisvõimalustest investoritele väärtuspakkumise tegemiseks. Sealhulgas tuleb sihipäraselt täita investeeringu teostamise eelduseks olevaid võimelünki. Tihti puudub terviklik teadmine ettevõtluse arendamise kitsaskohtadest ja seega ka nende lahendamise võimalustest. Tegevussuuna raames kaardistatakse süsteemselt ettevõtluse võimalused ja kitsaskohad (nt logistika, ühendused, taristu, tööjõud, YIMBY, planeeringud jm). See annab vajaliku info potentsiaalsetele investoritele ja võimaldab neid kitsaskohti arvestada toetuste, laenude, garantiide andmisel.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Kaardistada kohapõhine ettevõtluskooslus ja täita võimelüngad sihipäraselt

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Maakondlikel arenduskeskustel tuleb töötada välja kaardistumudel ja piloteerida seda igas maakonnas vähemalt kolmes piirkonnas.
- Maakondlikel arenduskeskustel koostöös EISiga tuleb kaardistada regionaalse väärtuspakkumise sisendinfo, mille baasil saaks EIS koostada investoritele Kesk-Eestisse investeerimise väärtuspakkumise paketi ja otsida aktiivselt tööstusinvesteeringuid regiooni.
- EISil koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja maakondlike arenduskeskustega tuleb aidata kaasa ettevõtete ekspordivõimekuse arendamisele, näiteks koostades välisturgude analüüse, korraldades visiite, pakkudes tuge turunduseks jne.
- Kohalikel omavalitsustel koostöös asjakohaste ministeeriumite rakendatavate rahastusprogrammidega tuleb lahendada väärtuspakkumisse hõlmatud kohapõhise ettevõtluspotentsiaali puudujääke (nt elukohad, taristu, ühendused, planeeringud, keskkonnalubade eelkaardistus jm).

2. Töötada välja ja käivitada linnades tegutsevate arengupotentsiaalipiduriga ettevõtete regiooni laienemise programm

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Maakondlike arenduskeskuste eestvedamisel luuakse ettevõtjatele motivatsioon ja võimalused viia maapiirkonda osa linnades (nt Tallinn) asuvast majandustegevusest, eelkõige osa tootmisest või tootearendusest.

Tegevussuund 8. Kestlik ettevõtlus

Kliimaeesmärkidega kohanemine annab võimaluse uute ärisuundade loomiseks. Tegevussuund aitab avaliku sektori toel kaasa turutõrke valdkondades ja/või tugeva avaliku puutumusega teemades kestliku ettevõtluse ja roheline energia tootmise võimekuste arendamisele regioonis ning panustab kliimakindla majanduse arendamisse.

Suunale seatavad eesmärgid ja ülesanded

1. Kujundada eeldused ja keskkond kestliku ettevõtluse edendamiseks ning luua selleks võimekused

Ülesanded eesmärgi täitmiseks

- Tagada regioonis (vastavalt vajadusele omavalitsuses, maakonnas või regionaalselt) roheekspertiisi võimekus ja kestliku ettevõtluse teemade koordinatsioon.
- Luua Kesk-Eesti ringmajandusvõrgustik, mille eesmärk on suunata ringlusse tarbimises olnud materjalid, kahandada selliselt jäätmeteket ning aidata luua uus ettevõtlusvaldkond, mis järk-järgult liigub doteerimiselt isemajandamisele.
- Regiooniüleselt tuleb teha koostööd kohalike või maakondlike kliima- ja energiakavade elluviimiseks.
- Koostada vastavate vahendite olemasolu korral maakondlike arendusorganisatsioonide eestvedamisel ja koostöös Kliimaministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga Kesk-Eesti

roheenergia tootmise arendamise tegevuskava (tuuleenergia, päikeseenergia, vesinik, biogaas jm), sh võttes arvesse perspektiivsete ettevõtlusalade asukohti.

- Arendada avaliku sektori asutuste keskkonnahoidlike hangete korraldamise võimekust.
- Parandada keskkonnahoidlike tegevuste planeerimise ja elluviimise võimet; selleks pidada vajalikuks, et Kliimaministeerium ja Keskkonnaagentuur avaldavad rohereformi mõõdikud ja vastavad andmestikud.

IV Rakendamine ja seire

4.1. Arenguleppe tegevuste elluviimiseks koostatakse tegevuskava aastateks 2025-2028, millega määratletakse vastutajad, vajalikud ressursid, riskijuhtimise mehhanismid ja tulemusmõõdikud.

4.2. Arenguleppe ja tegevuskava edenemist hindab arenguleppe nõukogu iga-aastaselt, milleks koostatakse vastav seireraport.

4.3. Arenguleppe nõukogu on püsiv organ. Selle toimimiseks sobilik juriidiline vorm lepatakse kokku eraldi. Arenguleppe nõukogu ülesanne on seirata leppe täitmist ja koordineerida leppe uuendamist ning anda arvamusi Arenguleppes nimetatud küsimustes.

4.4. Arenguleppe elluviimist koordineerib Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

4.5. Arenguleppet uuendatakse vähemalt iga kahe aasta järel. Sellele eelneb Kesk-Eesti regiooni arengukonverents, kus analüüsitakse leppes seatud tegevuste saavutatust ja regiooni arengunäitajaid ning Arenguleppe osapoolte ühises foorumis kavandatakse uusi arengu võtmetegevusi.

4.6. Arenguleppe elluviimise pikaajalisi mõjusid hinnatakse järgmiste indikaatoritega:

4.6.1. Sotsiaalmajanduslike erisuste vähenemine – Kesk-Eesti regionaalse SKP taseme tõus võrdluses riigi keskmisega – jooksevhindades vähemalt 80% riigi keskmisest.

4.6.2. Tööviljakuse kasv – regiooni keskmine tööviljakus hõivatu kohta on 100% Eesti keskmisest tasemest.

4.6.3. Tööhõive kasv – regiooni tööjõus osalemise määr on Eesti keskmisel tasemel.

4.6.4. Regiooni ettevõtete ekspordi kasv - regiooni ettevõtete eksport nominaalselt ja selle näitaja suhe Eesti keskmise suhtesse kasvab.

Kesk-Eesti ettevõtlusvaldkonna edendamise arengulepe on koos selle lisadega kinnitatud Kesk-Eesti arenguleppe nõukogu 16. veebruari 2025. a koosolekul

V Allkirjad

Regionaal- ja põllumajandusminister

kliimaminister

taristuminister

majandus- ja tööstusminister

haridus- ja teadusminister

Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liit

Raplamaa Omavalitsuste Liit

SA Järvamaa

Viljandimaa Omavalitsuste Liit

Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arenguleppe nõukogu esimees

Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arenguleppe seletuskiri

Regionaalareng on eeskätt keskvalitsuse, mitte kohaliku omavalitsuse vastutus, kuid regionaalpoliitika saab olla tulemuslik üksnes siis, kui seda viiakse ellu kõikide poolte koostöös.

Strateegiates ja poliitikasoovitustes on rõhutatud, et riiklike poliitikasuundade kohandamine piirkondlikele vajadustele on eduka regionaalpoliitika eeldus ning seejuures on olulised instrumendid nii horisontaalne (ministeeriumitevaheline) kui ka vertikaalne (keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste vaheline) koordineerimine. Analüüsid ja seirearuanded aga näitavad, et praegused regionaalse koordineerimise instrumendid (sh maakonna arengustrateegia) ei toimi ning erinevate arengudokumentidega (nt strateegia „Eesti 2035“, TAIE 2021–2035) kavandatud eesmärgid võivad seetõttu jääda saavutamata.

Kirjeldatud probleemi võimaliku lahendusena on alates 2023. aasta algusest piloteeritud ettevõtluskeskkonna edendamise arenguleppe koostamist Kesk-Eestis ja regionaalse arenguleppe koostamist Lõuna-Eestis. Arenguleppe koostamiseks on riigihalduse ministri käskkirjaga moodustatud Kesk-Eesti regionaalse arenguleppe nõukogu (seletuskirja lisa 2), mis koosneb ministeeriumite esindajatest, maakondade kohalike omavalitsuste esindajatest ja regiooni ettevõtjatest – iga osapool moodustab ühe kolmandiku nõukogu koosseisust.

Pilootprojekti tegevus tuleneb Vabariigi Valitsuse aastate 2023–2027 tegevusprogrammi punkti 7.1.6 alategevusest 3 „Regionaalsete eripärade arvestamisele suunatud Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti regionaalsete nõukogude ja regionaalsete arengulepete katseprojekti elluviimine“, kus kaasvastutajad on kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas.

Seega lisaks Arenguleppe enda projektile on tegemist avaliku sektori innovatsiooniga, kus **piloteeritakse uut tüüpi** (mitmetasandilise valitsemise põhimõttele vastavat) **regionaalse koordineerimise mudelit**. See võib edukuse korral, sh ministeeriumite ja regionaalsete huvipoolte piisava motivatsiooni olemasolul, olla põhimõtteline muutus Eesti regionaalsete eripäradega arvestavas poliitikakujunduses. Leppe sisu on sellise koostöö ja koordineerimismudeli tulem, mida ajakohastatakse tegevuskeskkonna muutudes.

Arenguleppe on regionaalse arenguleppe nõukogu tegevuse tulem, mis on regionaalsete huvipoolte koostöös kokku lepitud. Kuivõrd tegemist on avatud leppega, siis on oodatud ka edaspidised ministeeriumite ettepanekud ja ootused selle täiendamiseks nii selles osas, mida nad ise saavad ära teha ja oluliseks peavad oma tegevusvaldkonnas Kesk-Eesti regioonis, kui ka regionaalsete huvipoolte tegevuste täpsustamiseks.

I Eesmärgid

Arenguleppe eesmärgid on mitmetasandilised ja lähtuvad avaliku poliitika kujundamise kirjanduses³ hästi läbi mõtestatud raamistikust. Kui erinevad poliitikasuundade mõjude analüüsi juhendmaterjalid seavad esiplaanile eesmärgid mõõdetaval tasandil (nt mudel SMART), siis tegelikkuses on eesmärkide tasandilised mitmekesisem alates sihtidest, mille suunas soovitakse liikuda, kuni konkreetsete seireindikaatoriteni. Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arenguleppe eesmärkide loogika on kokku võetud alljärgnevas tabelis.

Eesmärgi tasand	Kesk-Eesti arenguleppe eesmärgid
I Eesmärk kui missioon Mille saavutamise nimel on poliitika algatatud?	Kesk-Eesti regiooni eripärade arvestamine poliitika kujundamisel ning elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel
II Eesmärk kui siht Milleni kavatsete või tahate poliitikaga jõuda?	Kesk-Eesti regiooni ettevõtete konkurentsivõime kasv ja sotsiaalmajandusliku olukorra paranemine regiooni sees ja mahajäämuse vähendamine võrdluses teiste regioonidega
III Eesmärk kui otstarve Miks tahate saavutada just neid eesmäärke?	Arenguleppe tegevused panustavad regiooni ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime arendamisse, mis aitab kaasa toodete ja teenuste lisandväärtuse ja konkurentsivõime kasvule ja loob eeldused regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks
IV Eesmärk kui vahend Mida tuleb selleks teha, et eelnevaid eesmäärke saavutada?	Arenguleppe eesmärkide saavutamiseks viiakse ellu leppes kokku lepitud tegevused. Eesmärgid kaheksas tegevussuunas (leppe sisuosa)
V Eesmärk kui tulemused Milliste tulemusteni peate selleks jõudma?	<ul style="list-style-type: none">• Tegevused on ellu viidud• Sotsiaalmajanduslikud erisused on vähenenud• Hõive on suurenenud• Lisandväärtus on kasvanud• Eksport on suurenenud
VI Mõõdikud Üldiselt tunnustatud kriteeriumid	<ul style="list-style-type: none">• Tegevused on tehtud tähtajaks• Regionaalse SKP taseme tõus võrdluses riigi keskmisega – jooksevhindades vähemalt 80% riigi keskmisest• Tööviljakus hõivatu kohta 100% Eesti keskmisest tasemest• Tööjõus osalemise määr Eesti keskmisel tasemel• Regiooni ettevõtete eksport suhtena Eesti keskmisse kasvab

II Protsess ja kaasamine

Arenguleppe koostamist koordineeris Kesk-Eesti regionaalse arenguleppe nõukogu, kaasates regionaalseid ja riigi keskvalitsuse osapooli, ettevõtjaid ja eksperte. Arenguleppe koostamise protsessi nõustasid OECD eksperdid, kelle soovitusi kasutati valitsustasanditevahelise koostöö tõhustamisel ning piirkondlike vajaduste ja potentsiaali väljaselgitamisel valdkondlike poliitikate kujundamiseks. Leppe koostamise protsess kokkuvõtlikult oli järgmine.

- September–detsember 2022: eelläbirääkimised pilootprojekti käivitamiseks, sh maakondlike arendusorganisatsioonide (MARO) külastused; selgitati välja Kesk-Eesti regioonis osaleda soovivad maakonnad.
- 30.11.2022: **projekti avaüritus** Paide raekojas. Osalesid nelja maakonna MAROde esindajad, kohalike omavalitsuste (KOV) esindajad, riigihalduse minister. Tutvustati projekti sisu ja eesmäärke.

³ Nt Kattai, K., Sootla, G. (2021). „Avaliku poliitika kujundamine kui ekspertanalüüsi protsess“. Sootla, G., Kalev, L., Kattai, K. (toim.) „Avalik poliitika I. Avaliku poliitika kujundamise protsess“. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.

- 18.02.2023: riigihalduse ministri käskkiri, nõukogu moodustamine.
- 21.02.2023: **nõukogu I koosolek** Raplas. Regiooni ettevõtlusprofili tutvustus. OECD ettekanne. Nõukogu tööplaani, eelarve jms kinnitamine.
- 04.04.2023: **nõukogu II koosolek** Rakveres.
- 29.–30.05.2023: **OECD tulevikuseire töötuba** Viljandis. Osalesid osapoolte (sh kohalike omavalitsuste) esindajad ja ettevõtjad.
- Juuli–september 2023: ettevõtjate ja avaliku sektori esindajate fookusgrupiintervjuud „Regionaalse ettevõtluse arendamise probleemid ja meetmed“. Osalesid ettevõtjad, avaliku sektori asutuste, haridusasutuste, maakondlike arendusorganisatsioonide ja kohalike omavalitsuste esindajad.
- 14.09.2023: **nõukogu III koosolek** Viljandis. Arenguleppe põhisuundade arutamine.
- 01.11.2023: **OECD sihiseade töötuba** Paides. Osalesid nõukogu liikmed ja partnerite esindajad.
- 16.01.2024: **nõukogu IV koosolek** Paides. Arenguleppe kaheksa tegevussuuna väljavalimine ja prioriseerimine.
- 29.01.2024: **OECD veebiseminar** arengulepetest Euroopas ja Islandi kogemusest.
- Jaanuar–märts 2024: kohtumised ja arenguleppe mustandi tutvustamine ministeeriumites.
- 02.04.2024: **nõukogu V koosolek** Raplas. Arenguleppe mustandi arutelu.
- 15.05.2024: **nõukogu VI koosolek**. Arenguleppe mustandi arutelu.
- 20.–21.05.2024: **OECD intervjuud** (ettevõtjate, kohalike omavalitsuste ja ministeeriumite esindajatega) ja arenguleppe tegevuskava **töötuba** (osalesid leppe osapoolte esindajad).
- Mai 2024: kommentaarid ja tagasiside arenguleppe projektile ministeeriumitest. Kohtumised ja arutelud ministeeriumites.
- 13.06.2024: **nõukogu VII koosolek**. Arenguleppe viimase versiooni kinnitamine enne kooskõlastusringile saatmist.
- Juuli–september 2024: arenguleppe kooskõlastamine ministeeriumite, maakondlike arendusorganisatsioonide ja teiste osapooltega.
- 8.10.2024: **nõukogu VIII koosolek**. Arenguleppe tagasiside arutelu.
- Oktoober–november 2024: arenguleppe täiendamine tulenevalt kooskõlastamisel antud tagasisidest.
- November 2024: kohtumised osapooltega, täiendav tagasiside Arenguleppele.
- 26.11.2024: **nõukogu IX koosolek**. Arenguleppe teksti kinnitamine ja suunamine osapooltele allkirjastamiseks.
- 13.12.2024: **arenguleppe esitlemine**.
- 17.02.2025: **nõukogu X koosolek**. Arenguleppe uue teksti kinnitamine.

III Tegevussuunad ja ülesanded

Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arenguleppe eesmärgistamine (fookus ettevõtluskeskkonna arendamisele), tegevussuunad (sh eesmärgid nende raames) ja tegevused (osapoolte ülesanded) tulenevad peamiselt ettevõtjate ja avaliku sektori esindajate peetud fookusgrupiaruteludest. Nõukogu on neid prioriseerinud ja täpsustanud, võttes arvesse tagasisidet seotud osapooltelt (maakondlikud arendusorganisatsioonid, ministeeriumid).

Seega kokkulepitud tegevussuunad ja ülesanded on ennekõike koosloomelise tegevuse tulem, mitte regionaalse arengu kitsaskohtade andmeanalüüsi tulem.

Fookusgruppides sõeluti regionaalse ettevõtluse arenguid tulenevalt järgmisest lähtekohast: avaliku sektori sekkumiste eesmärk on arendada Kesk-Eesti regiooni ettevõtluskeskkonda viisil, mis toetab ettevõtluse arengut ja tootlikkuse kasvu ning lõpptulemusena erisuste vähenemist Eesti sees ja rahvusvaheliselt.

Arengu kitsaskohti prioriseeriti lähtudes sellest, kus on avaliku sektori senised sekkumised (meetmed, tegevused, arengujuhtimine jm) regioonides olnud ebapiisava tulemuslikkusega ning millised tegevused aitaksid senisest paremini suurendada avaliku sektori sekkumise tulemuslikkust regionaalse ettevõtluskeskkonna arendamisel.

Varasemate regionaalse arengu (ja ettevõtluse) uuringute baasil määratleti 13 regionaalse ettevõtluse ees seisvate takistuste/probleemide valdkonda, mida hinnati grupiarutelus kahel skaalal: a) kas takistus on oluline või ebaoluline (ettevõtluskeskkonna toimimisel ja tootlikkuse tõstmisel/hoidmisel); b) kas takistus on või ei ole tõhusalt (st tulemuslikult ja mõistlike kuludega) lahendatav avaliku sektori sekkumistega.

Laiema konteksti loomisel ja leppe eesmärgistamisel kasutati OECD ekspertide modereeritud töötubade arutelu tulemusi.

Arenguleppe nõukogu valis välja 8 tegevussuunda: piirkondlike keskuste elujõulisus; ettevõtluseks vajalik taristu; ettevõtlik haridusruum ja töajõud; töajõu liikuvus; kaasaegne elamufond; regionaalse ettevõtluse innovatsioonivõime; kohapõhise ettevõtluskoosluse edendamine; kestlik ettevõtlus. Iga tegevussuuna all on 1–3 eesmärki ja iga eesmärgi saavutamiseks määratletud 1–6 tegevusülesannet.

Kaardistati ka maakondlike arengustrateegiate ühis- ja eriosa arenguleppega, millega ei tuvastatud nende vahel vastuolu, kuid järeldati, et arenguleppe tegevused panustavad sihipäraselt regionaalse ettevõtluskeskkonna arendamise tegevustesse ja täiendavad sellega maakondlikke arengustrateegiaid.

Kesk-Eesti ettevõtluskeskkonna edendamise arenguleppe tegevused on minimaalselt seotud avalike teenuste arendamisega (mis on KOVide, maakondade ja maakondlike arengustrateegiate tuumfookuseid) ja puudutavad neid kitsalt ettevõtluse toimimiseks vajalikus puutumuses (nt töötajate liikuvus, töajõu ettevalmistus, elukohtade olemasolu jm).

IV Seire

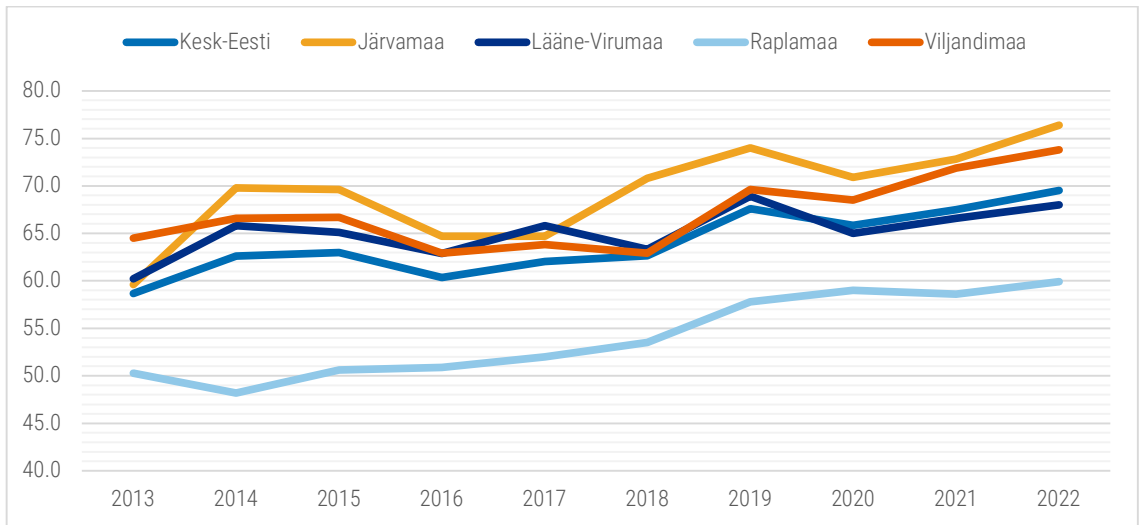
Arenguleppe sisu on peaausjalikult tekkinud osapoolte koosloomes, mitte regionaalse arengu juurprobleemide analüüsist. Seepärast on leppe fookus peamiselt suunatud tegevuste elluviimisele (tegevuseeesmärgid). Siiski oodatakse sihtidest tulenevalt järjepidevat regionaalse ettevõtluskeskkonna paranemist ja sotsiaalmajanduslike erisuste vähenemist, mida seiratakse määratud indikaatoritele tuginedes.

Indikaatorid

Sotsiaalmajanduslike erisuste vähenemine

Siht: Kesk-Eesti regionaalse SKP taseme tõus võrdluses riigi keskmisega – jooksevhindades vähemalt 80% riigi keskmisest.

2022. a-I oli maakondade aritmeetiline keskmine 69,5% ning varieeruvus 60%st Raplamaal kuni 76%ni Järvamaal (joonis 1).

Joonis 1. SKP elaniku kohta, % Eesti keskmisest

Allikas: Statistikaamet. RAA0050

Töövõljaluse kasv

Siht: töövõljalus hõivatu kohta on 100% Eesti keskmisest tasemest.

Praegu on Kesk-Eesti regiooni töövõljalus hõivatu kohta 91,9% Eesti keskmisest tasemest, jäädes maakondade vaates 85,9% ja 97,1% vahele (tabel 1).

Tabel 1. Töövõljalus hõivatu kohta lisandväärtuse alusel, osakaal (%) Eesti keskmisest

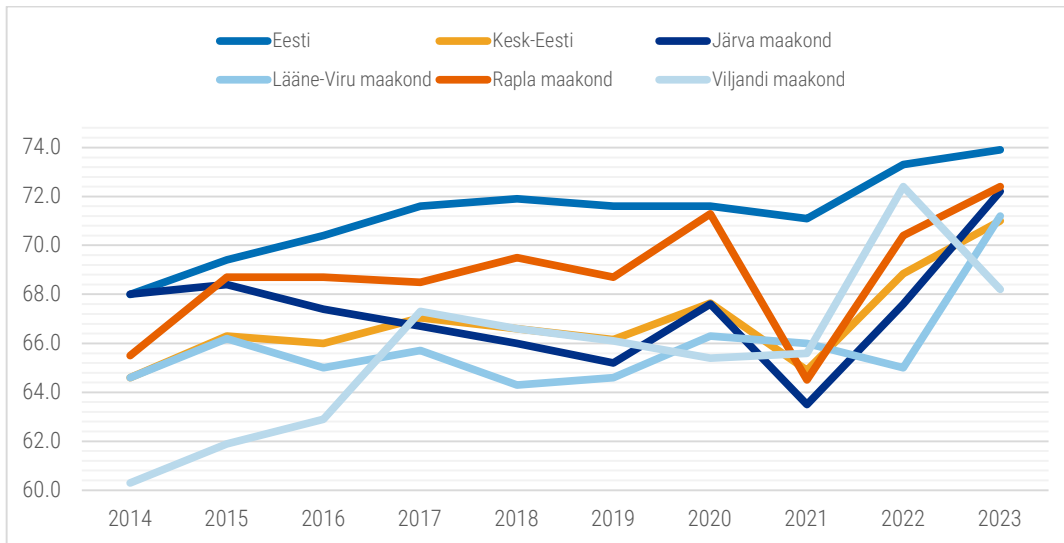
Piirkond	2020	2021	2022
Harjumaa	106,5	107,1	106,6
Kesk-Eesti	91,1	88,6	91,9
Järvamaa	89,4	90,0	94,9
Lääne-Virumaa	92,9	92,2	97,1
Raplamaa	88,8	80,3	85,9
Viljandimaa	93,2	91,7	89,7

Allikas: Statistikaamet. EM003

Tööhõive kasv

Siht: tööjõus osalemise määr on Eesti keskmisel tasemel (2023. a-l 73,9%; Kesk-Eestis samal ajal 71,0%).

Maakondade vaates on varieeruvus 68,2% ja 72,4% vahel (joonis 2). Tööhõive kasv 2,5% tooks keskmise palga arvestuses kohalike omavalitsuste eelarvesse juurde ligikaudu 5,5 miljonit eurot aastas ja riigieelarvesse ligikaudu 18 miljonit eurot sotsiaalmaksu aastas.

Joonis 2. Tööjõus osalemise määr, %

Allikas: Statistikaamet. TT4645

Regiooni ettevõtete ekspordi kasv

Siht: regiooni ettevõtete eksport nominaalselt ja selle näitaja suhe Eesti keskmise suhtesse kasvab.

Kesk-Eesti regiooni ettevõtete eksport ettevõtte kohta oli 2023. a-l 65,1% Eesti keskmisest tasemest, varieerudes 124 600 eurost 152 200 euroni aastas.

Tabel 2. Kaupade ja teenuste eksport (1000 €) ettevõtte (v.a FIEd) kohta (2023. a) ja suhe Eesti keskmisse

Piirkond	Kaupade ja teenuste eksport (€) ettevõtte (v.a FIEd) kohta (2023)	Suhe Eesti keskmisse (%)
Eesti	221 200	100,0
Kesk-Eesti	143 950	65,1
Järvamaa	136 800	61,8
Lääne-Virumaa	152 200	68,8
Raplamaa	124 600	56,3
Viljandimaa	162 200	73,3

Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, regionaalse arengu tegevuskava seire.

Lisa 1. Ülevaade arenguleppes kokku lepitud tegevustest

Tegevus	Tegevus-suund	Leppe punkt	Vastutajad
I Perioodiks 2025-2028 kokku lepitud tegevused			
1. Ettevõtluse jaoks vajaliku maa tagamine	I	3.1.2	KOVid, REM
2. Ettevõtte „1000“ ampri stardipakett	II	3.2.1a	KLIM, MKM
3. Ettevõtluse jaoks vajalike avalike teede määrang	II	3.2.1b	KOVid
4. Vee- ja kanalisatsiooninvesteeringute finantseerimise süsteemi loomine	II	3.2.1c	KLIM
5. Ettevõtluse jaoks vajalike planeeringute võimalikult kiire menetlemine	II	3.2.2a	KOVid, REM
6. YIMBY – kogukondliku kokkuleppe arendusprojekt	II	3.2.2b	KOVid, ettevõtjad, kogukonnad
7. Ettevõtlusvaldkondade lõimimine haridusega	III	3.3.1a	KOVid, koolid, ettevõtjad
8. Põhikooli kolmandas astmes karjääriteenuseid vähemalt 35 tundi aastas	III	3.3.1b	KOVid, koolid
9. „Kesk-Eesti ettevõtliku kooli“ finantseerimine	III	3.3.1c	REM, MKM, HTM
10. Regiooni ettevõtjad moodustavad vähemalt ¼ regioonis asuvate kutseõppeasutuste nõunike kogu koosseisust	III	3.3.2.a	HTM
11. Suurendada kutseõppeasutustes töökohapõhise õppe kohti	III	3.3.2b	Kutseõppeasutused, ettevõtjad, HTM
12. Regioonis paiknevate kutseõppeasutuste spetsialiseerimisvaldkondade valik	III	3.3.2c	HTM, kutseõppeasutused
13. Kesk-Eesti regiooni tööjõu oskuste uuringu läbiviimine, analüüs, prognoos, elluviimine	III	3.3.3a	HTM, SA Kutsekoda, Töötukassa
14. Regioonisisesel avaliku liinivõrgu ümberkujundamine, sh liikuvusanalüüs	IV	3.4.1	REM, Ühistranspordikeskused
15. Töötajate transpordiks paindlike lahenduste väljatöötamine, sh analüüs, toetusprogrammid	IV	3.4.2	Ettevõtjad, REM
16. Säästva liikuvuse edendamine, sh liikuvuskeskuste programm	IV	3.4.3	KOVid, MIN
17. Üürielamute programm	V	3.5.1	KLIM, KOVid

18. Hajaasustuse programmi mahu suurendamine Kesk-Eestis	V	3.5.2a	REM
19. Keskkonnasäästliku lahendusega eramajade alade rajamine ettevõtluspiirkondade juurde	V	3.5.2b	KOVid, KLIM
20. Kaaslaenu programmi jätkamine	V	3.5c	Maaelu Edendamise Sihtasutus
21. Renoveerimisalase info kontaktpunktid	V	3.5d	KLIM, MAROd
22. Kesk-Eesti teaduspargi, Kesk-Eesti innovatsioonikeskuse ja „huubide“ loomine ning Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaatori tegevuse jätkamine	VI	3.6.1	MAROd, KOVid, Maaülikool, REM
23. Kohapõhise ettevõtluskoosluse kaardistamine, sh väärtuspakkumiste koostamine	VII	3.7.1	MAROd, KOVid, EIS, MKM
24. Regioonis roheekspertiisi võimekuse tagamine	VIII	3.8.1a	MAROd, KLIM
25. Kesk-Eesti ringmajandusvõrgustiku loomine	VIII	3.8.1b	MAROd, KLIM
26. Kliima- ja energiakavade elluviimine	VIII	3.8.1c	MAROd, KLIM
27. Kesk-Eesti roheenergia tootmise arendamise tegevuskava koostamine	VIII	3.8.1d	MAROd, KLIM
28. Avaliku sektori asutuste keskkonnahoidlike hangete korraldamise võimekuse arendamine	VIII	3.8.1e	MAROd, KLIM
29. Keskkonnaalase andmekorje ja seire	VIII	3.8.1f	KLIM, Keskkonnaagentuur
30. Arenguleppe seire, sh tegevuskava koostamine, selle hindamine, arengukonverentsi korraldamine, nõukogu töö tegevuse jätkamise korraldamine		IV osa (4.1, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6)	Nõukogu, REM
II Pikaajalised, tegevusi ettevalmistavad tegevussuunad			
1. Regioonile suurema otsustusvõimekuse andmine regiooni puudutavate poliitikate ja meetme kujundamisel, sh regionaalse nõukogu õigusliku vormi ja õiguslike aluste määratlemine		II osa IV osa (4.3) II osa (2.3)	VV, REM
2. Kesk-Eesti programmi loomine		II osa (2.1)	VV, REM
3. Riigi strateegilise planeerimise süsteemis regionaalsetes		II osa (2.2)	REM, Riigikantselei, RAM, nõukogu

arengulepetes kokkulepitud arvestamine			
4. EL finantsperioodi 2028+ planeerimise regionaalse arenguleppe kokkulepete arvestamine		II osa (2.4)	ministeeriumid
5. Riigiasutuste regionaalses tegevuses Kesk-Eesti kui regionaalpoliitika subjektiga arvestamine		II osa (2.5)	Ministeeriumid, valitsusasutused
6. Riigiasutuste piirkondlike (maakonnakeskuste) esinduse sulgemise ja jätkamise otsustamisel eelnev regiooniga konsulteerimine	III	3.1	
7. Riigi välistöajõu kaasamise poliitika arvestatakse kolmandatest riikidest pärit tööjõu kaasamisel mh Kesk-Eesti regiooni ja selle ettevõtjate vajadusi, avatud regiooni programmi koostamine	III	3.3.3b 3.3.3c	MIN-d, KOVid, Integratsiooni Sihtasutus

Lisa 2. Arenguleppe nõukogu koosseis

Esimees

- Erkki Ehand, 01.06.2024–31.12.2024;
- Olavi Israel, 01.02–31.05.2024;
- Jaanus Marrandi, 01.09.2023–31.01.2024;
- Siiri Tamm, nõukogu moodustamisest kuni 31.08.2023 ja alates 01.01.2025.

Aseesimees

- Sigrid Soomlais, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, regionaalarengu asekancler

Liikmed

- Külli All, Haridus- ja Teadusministeerium, oskuste ja kutsepoliitika valdkonna juht;
- Kai Kalmann-Jotautas, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, valdkonnajuht (maamajanduse ja konkurentsipoliitika);
- Kaarel Lehtsalu, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, ettevõtluskeskkonna regionaalse arengu nõunik;
- Sulo Särkinen, SA Järvamaa nõukogu esimees, Türi vallavanem;
- Gert Villard, Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse liige, Rapla vallavanem;
- Heiki Hepner, Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse liige, Kohila vallavolikogu aseesimees;
- Indrek Kesküla, Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu juhatuse liige, Väike-Maarja vallavanem;
- Kaupo Kase, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu tegevdirektor;
- Garri Raagmaa, Tartu Ülikooli Pärnu kolledži direktor, regionaalvaldkonna ekspert;
- Olavi Israel, Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaatori juhataja (Viljandimaa);
- Jaanus Marrandi, OÜ Estonia juhatuse liige (Järvamaa);
- Siiri Tamm, OÜ Harviker juhataja (Raplamaa);
- Erkki Ehand, ettevõtja ja ettevõtluskonsultant (Lääne-Virumaa);
- Rene Reisner, Kliimaministeerium, rohereformi osakond, kohalike omavalitsuste nõunik